

Almanca Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Bakış Açısından Çift Anadal Programları¹

Hamdullah Şahin , Eskişehir - Kadriye Öztürk , Eskişehir

 <https://dx.doi.org/10.37583/diyalog.802228>

Öz

Türkiye’de 1998 yılından bu yana üniversitelerde lisans düzeyinde uygulanmakta olan Çift Anadal Programları, şartları sağlayabilen öğrencilere iki ayrı anadaldan aynı zamanda mezun olma şansı tanımaktadır. Bu çalışmada, bu programları bütün yönleri ile Almanca Öğretmenliği bölümlerinin gözünden incelemek amaçlanmıştır. Buna yönelik olarak veri toplamak için bir anket geliştirilmiş ve bu anket Türkiye’deki altı üniversitenin Almanca Öğretmenliği Programı öğrencisi olan 513 kişi üzerinde uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre çift anadala katılımcıların ilgisi beklenilenin çok üstündedir. Katılımcılar özellikle ileride atanma şanslarını çift diploma sayesinde artırmak için çift anadal yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların büyük bir çoğunluğu İngilizce Öğretmenliği bölümünde çift anadal yapmak isterken bu seçimin başlıca nedenleri olarak katılımcıların İngilizce dil bilgilerinin iyi olması ve bu bölümün atanma oranlarının yüksek olması bulunmuştur. Katılımcılar, çift anadal sayesinde disiplinlerarası çalışma becerilerinin gelişmesine ve çift anadalin hem mesleki hem de bilişsel birçok faydası olduğuna da işaret etmişlerdir. Bununla beraber çift anadal yapmak katılımcılar tarafından stresli, zaman açısından ve iş yükü bakımından zor bir program olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre çift anadalin daha da geliştirilmesi ve sorunlarının ortadan kaldırılmasına yönelik bazı öneriler verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çift Anadal Programları, Almanca Öğretmenliği, Disiplinlerarasılık, Çok Dillilik, Öğretmen Eğitimi.

Abstract

Double Major Programs from the Perspective of German Language Teaching Program Students

Double Major Programs, implemented at the undergraduate level at universities since 1998 in Turkey, enable students who are able to meet the conditions to graduate from two different majors at the same time. The present study aims to investigate these programs in all aspects from the perspective of German Language Teaching Departments. To address this, a questionnaire was developed to collect data and it was conducted with 513 German Language Teaching Program students at six universities in Turkey. The results of the questionnaire showed that the interest of the participants in double major was much higher than expected. The participants stated they wanted to do double major especially to increase their chances of being appointed in the future thanks to having two diplomas. Moreover, the majority of the participants wanted to do double major in English Language Teaching Program and the main reasons found for their program choice were about their good level of English language knowledge and the high rates of appointment in that program. The participants also indicated their interdisciplinary study skills improved

¹ Bu makale, Hamdullah Şahin’in Prof. Dr. Kadriye Öztürk danışmanlığında yazdığı ‘Eine Deskriptive Studie Zum Bedarf Vom Doppelstudium Für Angehende Deutschlehrer An Türkischen Daf-Abteilungen (2019)’ başlıklı doktora tezinden hazırlanmıştır.

Einsendedatum: 02.06.2020

Freigabe zur Veröffentlichung: 30.09.2020

by the help of double major and mentioned many other both professional and cognitive benefits of it. However, to do double major was evaluated by the participants as being stressful and a difficult program because of its time and workload. According to the results of this study, some suggestions were given to improve double major programs more and to eliminate its problems.

Keywords: *Double Major Programs, German Language Teaching, Interdisciplinary, Multilingualism, Teacher Education.*

EXTENDED ABSTRACT

In Turkey, Council of Higher Education (CoHE) defines ‘double major program’ as a program that enables students who fulfill the conditions of academic achievement and other requirements to take courses from two-diploma-programs of the same higher education institution simultaneously and receive two separate diplomas for their two majors. These programs, which have been implemented in Turkey since 1998, give the opportunity to undergraduate students to complete their university education with two diplomas. Besides, the programs aim to increase interdisciplinary cooperation between the departments, especially for German Language Teaching Program students who have problems with their teacher appointments after graduation.

The main purpose of this study is to investigate the benefits and challenges of double major programs from the perspective of German Language Teaching undergraduate students. To this end, the following questions guided the present research: 1. What are the reasons of German Language Teaching Program students why they are doing, want to or do not want to double major?, and 2. How do German Language Teaching Program students evaluate double major in terms of its needs, expectations, advantages, problems, positive and negative sides? Therefore, a questionnaire on the basis of a survey research design was developed and it was applied to 513 German Language Teaching Program students at six universities in Turkey. The results of the questionnaire showed that the interest of the participants in double major was much higher than expected. For example, in universities where the participants did not have the chance to do double major, more than half of the students stated they wanted to do double major. Concerning the reasons why they were doing or wanted to do double major, most participants emphasized that they wanted to increase their chances of being appointed in the future thanks to their two diplomas. They also indicated their desire to learn different things from two different majors; and hence, to contribute to different fields, which is directly related to interdisciplinary work. Similarly, they drew attention to the development of interdisciplinary study skills with the help of double major. Regarding the second major, most of the participants reported they wanted to do double major in the English Language Teaching Program. They preferred to choose that program because of their good level of English language knowledge and the high rates of appointments in that program. However, unlike other similar studies in the literature, the reasons of German Language Teaching students, why they did not want to do double major, were also examined. In this regard, the participants mentioned their concerns and problems about double major. For instance, they pointed out that doing double major was stressful and the programs were difficult to keep up with due to their time and workload. Apart from these, some participants highlighted that there was not enough advertisement about double major programs, and it was difficult to find any reliable or appropriate information about them.

According to the results of the current study, it is clear that double major programs need to be improved more. Thus, the application and acceptance requirements, the curriculum and examination systems should be reorganized. So, a handbook about double major programs may be prepared to explain how the program

works and how it can be integrated into each major. Moreover, the cooperation among the departments should be provided; therefore, a meeting might be planned for double major students and the coordinators of the program each semester to discuss the problems and find possible solutions. It can also be suggested that each university may diagnose the needs of the students who want to do double major and they can offer relevant opportunities in this sense. For instance, students may be offered the chance to choose different majors outside their faculties. Furthermore, it can be recommended that the quotas of these programs should be increased. Finally, considering the popular second major among the participants, for further research, a joint diploma program between German Language Teaching and English Language Teaching Programs can be established and how it functions may be investigated.

1 Giriş

Bu çalışma, Türkiye’de Almanca Öğretmenliği Programı’nda eğitimine devam etmekte olan öğrencilerin lisans düzeyinde uygulanmakta olan Çift Anadal Programları hakkında bilgilere sahip olup olmadıklarını, bu programlar hakkında ne düşündüklerini, öğrencilerin bu programlardan yararlanmak isteyip istemediklerini, istemiyorsa neden istemediklerini, istiyorlarsa neden istediklerini, istiyorlarsa hangi bölümde bu imkandan yararlanmak istediklerini, bölüm seçimlerinin arkasında yatan nedenleri ve öğrencilerin gözünden Çift Anadal Programlarının getirilerini, faydalarını ve zorluklarını araştırmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Bu bağlamda bu çalışmada anadal, yandan kavramlarından çok çift anadal kavramı ve bu kavrama ait bilgiler ele alınacaktır.

Türkiye’de Almanca Öğretmenliği alanında eğitim veren programların çoğu üniversite sınavında İngilizceden gelen öğrencileri kabul etmektedir. Bu öğrencilerin büyük bir kısmının aslında farklı bölümlerde okumak isteyip, farklı nedenlerle kendilerini Almanca Öğretmenliği bölümlerinde buldukları birçok çalışmada ortaya konulan bir durumdur. Örneğin Demiryay ve Balcı’nın (2014: 79) yaptığı bir çalışmaya göre Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin %36’sı aslında İngilizce Öğretmeni olma hedefiyle üniversite sınavlarına girmektedirler. Üniversite eğitimleri bittikten sonra ise bu öğrencilerin büyük kısmı ne yapmak istediklerini bile bilmemektedir ve aldıkları diplomaları üniversite eğitimleri sonrasında kullanmamaktadırlar (Özyer 2013: 4). Bazı öğrencilerin de hedefleri ile günümüzün şartları birbirini tutmamaktadır. Örneğin Erim’e (2018: 186) göre Şubat 2015 ve Temmuz 2017 tarihleri arasında Almanca Öğretmenliği alanında sadece 708 atama yapılmıştır. Temmuz 2018 tarihinde atanan Almanca Öğretmeni sayısı 98’ken YÖK verilerine göre sadece 2017 yılında Almanca Öğretmenliği bölümünden mezun olan öğrenci sayısı 517 kişidir (YÖK-Atlas Almanca 2018). Yani diğer bir deyişle geçen senelerden atanamayan öğrenciler hesaplamaya dahil edilmese bile öğretmen adaylarının sadece beşte biri atanma şansına sahip olmuşlardır.

Ülkemizde 1998 yılından beri uygulanmakta olan Çift Anadal Programları başarılı öğrencilere iki lisans diploması ile üniversite eğitimlerini tamamlama şansı tanımakta ve bölümler arasındaki disiplinlerarası iş birliğini artırmayı hedeflemektedir. Çift Anadal Programları öğrencilerin ilgi duydukları lisans programı hakkında bilgilenmeleri sağlayan ve diploma yerine sadece programa katıldıklarını belgeleyen bir sertifika veren Yandal Programlarından farklı olarak öğrencilere hem kendi anadallarında (yani üniversite sınavı sonucu okumaya hak kazandıkları lisans programında) hem de seçtikleri ikinci analda (Çift Anadal Programı sayesinde eğitim hakkı kazandıkları lisans programında) diploma alma hakkı sağlamaktadır (Temizyürek / Derelioğlu 2014: 2). Özellikle Almanca Öğretmenliği gibi atanma oranlarının düşük olduğu programlarda çift diplomaya sahip olmak öğrencilere hem fazladan bir atanma şansı sağlamakta hem de özel sektörde onların tercih edilebilirliğini artırmaktadır. İstatistiksel olarak da içlerinde Almanca Öğretmenliği Programı’nın da bulunduğu sekiz alanda öğretmen olarak atanma oranları %10’un altındadır ki bu 2014 ortalaması olan %11,87’in altındadır (Üstündağ v.d. 2014: 612). Çift Anadal Programları sayesinde

ayrıca öğrenciler istedikleri bölümde okumak için yeniden üniversite sınavına girme stresinden ve yorgunluğundan kurtulmaktadırlar. Buna karşılık çift anadal yapan öğrenciler iki ayrı bölümden ders alarak, iki ayrı bölümün sorunları ve zorlukları ile karşılaşmaktadırlar. Bu yüzden çift anadal ciddi bir motivasyon, planlama ve disiplin gerektirmektedir.

Bu çalışmada da Türkiye’de eğitim vermekte olan altı devlet üniversitesinin Almanca Öğretmenliği bölümleri ziyaret edilerek öğrencilerin bakış açısından Çift Anadal Programları her yönüyle araştırılmaya çalışılmıştır. Benzer diğer çalışmalardan farklı olarak (bkz. Russell/ Dolnicar/ Ayoub 2007; Del Rossi/ Hersch 2008; Polat-Hopcan/ Hopcan/ Adıgüzel 2011; Pitt/ Tepper 2012; Hopcan/ Hopcan/ Adıgüzel 2014) bu çalışmanın odak noktası Almanca Öğretmenliği Programı öğrencileridir. Bu öğrencilerin çoğunun daha önceki çalışmalarda da bulunduğu üzere ikinci yabancı dilinin İngilizce olduğu düşünülürse (bkz. Yılmaz ve Sakarya Maden’e (2016: 6) göre bu oran %79 civarındadır) Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin çift anadal hakkındaki bölüm seçimlerinde rol oynayacak en önemli etkenlerden birisinin dil olacağı varsayılabilir. Çift Anadal Programlarının doğası gereği getirdiği diğer bir boyut olan disiplinlerarası çalışmanın nasıl işlemekte olduğunu incelemek de bu çalışmanın hedefleri arasındadır. Çok dillilik, disiplinlerarası çalışma ve Çift Anadal Programlarını bir arada harmanlamayı planlayan bu çalışma sadece Çift Anadal Programlarının bile çok az incelendiği alanyazında, alanında önemli bir kaynak olacağına inanılmaktadır. Son olarak, bu alandaki diğer çalışmalarda değinilmeyen çift anadal yapmak istemeyen öğrencilerin neden bunu istemediklerini de bulunmaya çalışılmıştır.

Belirtilen hedefler doğrultusunda bu çalışmanın araştırma soruları şu şekilde ortaya konulmuştur:

1- Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin;

- çift anadal yapmalarının,
- çift anadal yapmak istemelerinin,
- çift anadal yapmak istememelerinin,

nedenleri nelerdir?

2- Almanca Öğretmenliği Programı öğrencileri Çift Anadal Programlarını;

- ihtiyaçlar,
- beklentiler,
- faydalar,
- zorluklar,
- olumlu ve olumsuz yönler,

açısından nasıl değerlendirmektedirler?

2 Çift Anadal Programlarının Tarihçesi ve Şartları

Çift Anadal Programı Yüksek Öğretim Kurumu'nun 24.04.2010 tarihinde Resmi Gazete'nin 27561 numaralı sayısında yayınlanan yönetmeliğine göre² 'Başarı şartını ve diğer koşulları sağlayan öğrencilerin aynı yükseköğretim kurumunun iki diploma programından eş zamanlı olarak ders alıp, iki ayrı diploma alabilmesini sağlayan programı' olarak tanımlanmıştır (YÖK 2010). Bu programlar sunduğu aynı anda iki farklı bölümün öğrencisi olma ve iki diploma imkanı ile öğrencilerin aynı yükseköğretim kurumu içinde belirli bir konuya dayılı sınırlı sayıda dersi almak suretiyle diploma yerine geçmeyen yandal sertifikası alması olanağı sağlayan Yandal Programlarından ve öğrencilerin yurt içinde veya yurt dışında farklı kurumları ziyaret ettikleri Mevlana, Erasmus ve Farabi Programlarından farklı bir içeriğe sahiptir (YÖK 2010). Dünya'da farklı çift anadal ve çift diploma programlarını inceleyen Moulton'a (2010: 327)'a göre ülkemizde uygulanan Çift Anadal Programının benzerleri *Combined Degree, Conjoint Degree, Dual Degree, Double Degree* ve *Joint Degree* gibi farklı isimlerle İngilizce konuşulan ülkelerde de bulunmaktadır. Moulton ayrıca bu programların tanımı ve içeriğinin ülkeden ülkeye, hatta üniversiteden üniversiteye değişim göstermekte olduğunu vurgular.

Bu programlar Türkiye'de ilk olarak 1998 yılından itibaren uygulanmaya başlanırken Temizyürek ve Derelioğlu İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi'nde ise programın ilk defa 2000-2001 öğretim yılında uygulanmaya başladığını belirtirler (2004: 2). Programın yürürlüğe girme zamanı üniversiteden üniversiteye ve fakülteden fakülteye değişiklik göstermektedir. Örneğin Atasoy ve Girginer (2006) Anadolu ve Osmangazi Üniversiteleri için programın 2002 yılından hayata geçtiğini yazarken, bazı üniversitelerde ise öğrenciler çift anadal yapma imkanına ya hiç sahip değillerdir ya da sadece belirli bölümlerde çift anadal yapabilmektedirler.

Temizyürek ve Derelioğlu (2004: 2) Çift Anadal Programına başvuru koşullarını da çalışmalarında ele alırlar ve öğrencilerin en erken üçüncü en geç beşinci dönemlerinin başında sisteme başvurabileceklerini ve en az not ortalamalarının 3,00 olması gerektiğini vurgularlar. Ortaya konulan bu şartlar genel şartlar olmakla beraber Moulton'un (2010) da altını çizdiği gibi üniversiteler arasında değişiklik göstermektedir. Örneğin Anadolu Üniversitesi'nin yönergesine göre (2019: 12-14) çift anadal yapmak isteyen öğrencilerin genel not ortalaması en az 2,71 olmalı ve anadal diploma programının ilgili sınıfında başarı sıralamasına göre ilk %20'nin içinde yer alması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin anadal diploma programında aldığı tüm dersleri başarıyla tamamlaması ve eğitimi sırasında disiplin cezası almamış olması gerekmektedir. Zorunlu yabancı dil hazırlık sınıfı olan diploma programlarına başvuru yapmak isteyen öğrenciler ise üniversitenin belirlediği dil şartlarını sağlamak zorundadırlar. Bu noktada Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi için özel bir şart koymuş ve Eğitim Fakültesi'ndeki programların sadece Eğitim Fakültesi ile Çift Anadal Programı açabileceğini vurgulamıştır. Marmara Üniversitesi ise Çift Anadal

---

² Çift Anadal Programı esaslarının açıklandığı en güncel yönetmeliktir.

Yönergesinde (2017: 3) öğrenciler için farklı şartlar getirmiştir. Buna göre öğrenciler Sosyal ve Beşeri Bilimler temel alanları lisans programları arasında çift anadal yapmak istediklerinde en az 3,25 not ortalamasına sahip olmalıdırlar. Öğrenciler farklı temel alanlar arasında çift anadal yapma hakkına da sahiptirler ama böyle bir durumda istenen not ortalaması 3,50'ye çıkmaktadır. Yani diğer bir deyişle Anadolu Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesi için belirlediği özel şart Marmara Üniversitesi'nde uygulanmazken, Marmara Üniversitesi'nde çift anadal yapmak isteyen öğrencilerden daha yüksek not ortalaması istenmektedir. Çift anadal yapmak isteyen öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha iyi ortalamalara sahip olması gerekliliği ise Avustralya'daki Çift Anadal Programlarını araştıran Russell, Dolnicar ve Ayoub'a (2007: 3) göre bütün bölümler için yurt dışında da aranan bir şarttır.

Türkiye'de Almanca Öğretmenliği Lisans Programları açısından öğrencilerin çift anadal yapma hakları araştırıldığında ise Almanca Öğretmenliği Lisans Programı bulunan 16 üniversitenin 10'unda öğrenciler çift anadal yapma hakkına sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu üniversitelerden sekizinde (Anadolu, Çukurova, Dokuz Eylül, Hacettepe, İstanbul Cerrahpaşa, Ondokuz Mayıs ve Trakya Üniversiteleri) öğrenciler bu hakka sadece eğitim fakülteleri içinde sahiptirler. Uludağ Üniversitesi'nde öğrenciler sadece yabancı diller eğitimi bölümleri arasında çift anadal yapabilirken, Marmara Üniversitesi'nde ise öğrenciler istedikleri bölümde çift anadal yapabilmektedirler. Dört üniversitede ise (Atatürk, Gazi, Muğla Sıtkı Koçman ve Necmettin Erbakan Üniversiteleri) Almanca Öğretmenliği Lisans Programı öğrencileri çift anadal yapma hakkına sahip değillerdir. İki üniversite (Hakkâri ve Nevşehir Hacı Bektaşî Veli Üniversiteleri) hakkında ise herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Çift Anadal Programları konusundaki uygulama farklılıkları ülkemizle sınırlı değildir. Bu çalışma kapsamında incelenmiş olan Almanya'da da çift anadal sistemi eyaletten eyalete değişiklik göstermektedir. Hatta Çift Anadal Programı Türkiye'den tamamen farklı şekilde algılanmaktadır. Türkiye'de çift anadal yapmak isteyen bir öğrenci bu imkana sadece kendi üniversitesinde bulunan bölümlerde sahipken -hatta Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneğinde olduğu gibi sadece kendi fakültesindeki bölümler içinde- Almanya genelinde öğrenciler çift anadalı kendi üniversiteleri dışında, farklı bir üniversitede de yapma hakkına sahiptirler (Doppelstudium- Sinnvoll Oder Nicht? t.b.). İstisnai durum olarak burada Meckenbug-Vorpommern, Brandenburg ve Hessen eyaletleri söylenmelidir. Bu üç eyalette öğrencilerin çift anadal hakları konusunda herhangi bir yönetmelik belirlenmemiştir. Diğer eyaletlerde ise öğrenciler çoğu zaman belirli şartları yerine getirmek zorundadırlar. Örneğin Bremen ve Bavyera'da öğrenciler sadece alanlarına uygun bölümlerde çift anadal yapma hakkına sahipken, Thüringen'de başka öğrencilerin eğitim hakkını ellerinden almadığı sürece öğrenciler istedikleri bölümde çift anadal yapma hakkına sahiptirler (Bremischen Hochschulgesetz 2007; Bayerisches Hochschulgesetz 2006; Thüringer Hochschulgesetz 2018).

3 Yöntem

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Türkiye’deki Almanca Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin Çift Anadal Programlarına yönelik beklentilerini, fikirlerini ve çift anadal yapıyorlarsa neden yaptıklarını, yapmıyorlarsa neden yapmadıklarını ortaya çıkarmak amacıyla nicel yöntemlerden tarama deseni kullanılmıştır. Creswell (2016: 155) tarama desenini bir evren içinden seçilen bir örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum ve görüşlerin nicel veya nümerik olarak betimlenmesini sağlayan desen olarak tanımlar. Büyüköztürk v.d. göre (2016: 124) anketin diğer veri toplama tekniklerine göre farklı bölgelerden çok daha büyük gruplara hızla uygulama olanağının olması ve maliyetinin daha düşük olması gibi avantajları vardır. Çok geniş bir katılımcı grubuna ulaşmayı hedefleyen bu çalışmada da bu sebepten dolayı veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

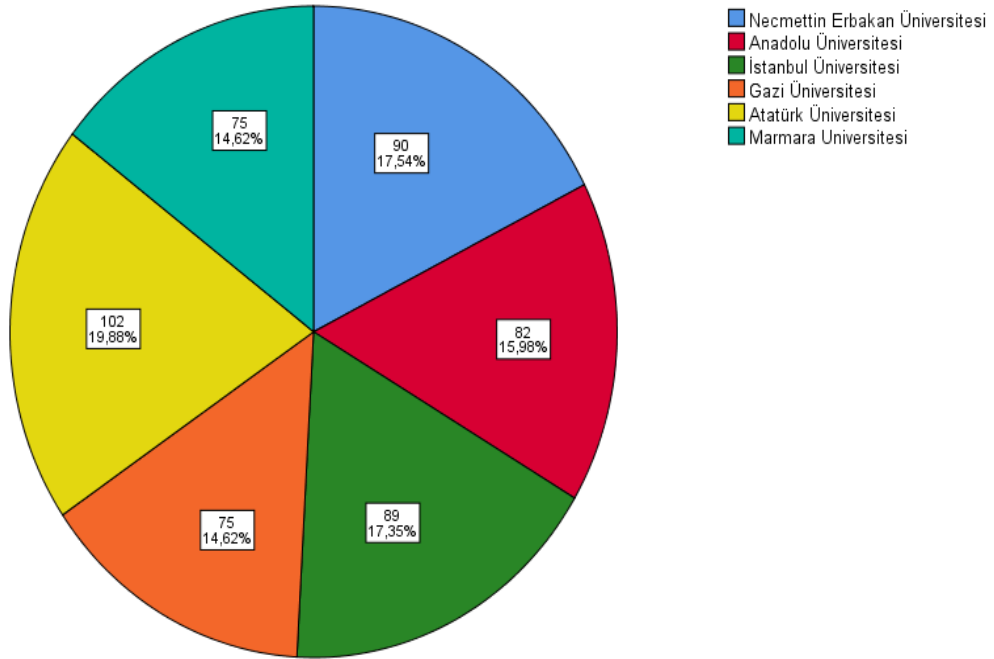
3.2 Katılımcılar

Araştırmanın evreni Türkiye’de eğitim görmekte olan tüm Almanca Bölümü öğrencileridir. Araştırmanın yürütülmesi ve anketin uygulanabilmesi için 5 Ocak 2018 tarihinde etik kurula başvuru yapılmış ve 2 Şubat 2018 tarihinde gerekli izinler Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü üzerinden alınmıştır. YÖK üzerinden Almanca Öğretmenliği bölümüne sahip üniversitelere uygulama yapılmasına dair yazı yazılması için 6 Şubat 2018 tarihinde yeni bir başvuru yapılmış ve 12 üniversiteden (Anadolu, Muğla Sıtkı Koçman, Gazi, Ondokuz Mayıs, Necmettin Erbakan, Çukurova, Atatürk, Dicle, Hakkari, Dokuz Eylül, Marmara ve İstanbul Üniversiteleri) olumlu yazı alınmıştır. Temsil gücü için bu üniversitelerin yarısı yani altı üniversite araştırmanın yapılması için seçilmiştir. Örnekleme çeşidi olarak ise seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Fraenkel v.d. 2011: 100; Büyüköztürk v.d. 2016: 90). Anket katılımcılarının ve üniversitelerin seçiminde belirli kriterler belirlenmiş ve bu kriterler takip edilmiştir (Gay v.d. 2012: 141). İlk kriter olarak anket çalışması Türkiye’de eğitim vermekte olan altı üniversitenin Almanca Öğretmenliği Bölümü öğrencileri arasında yürütülmüştür. Anket yürütülürken birinci sınıf öğrencileri, bu öğrencilerin çift anadal yapma imkanlarının olmaması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmanın yapılacağı üniversitelerin seçiminde üç kriterle dikkat edilmiştir. Bunlar; üniversite bünyesinde Almanca Öğretmenliği bölümlerinde çift anadal sunulup sunulmadığı, üniversitenin coğrafi konumu ve üniversitede araştırma yapmak için izin sahibi olup, olunmadığıdır. Bu kriterlerin sonucu olarak üç tane Almanca Öğretmenliği bölümü öğrencilerine çift anadal yapma imkânı sunan (Anadolu, İstanbul ve Marmara Üniversiteleri) ve üç tane de bu imkânı sunmayan üniversite (Necmettin Erbakan, Gazi ve Atatürk Üniversiteleri) araştırma için seçilmiştir. Yök verilerine göre anketin uygulanmaya başlandığı 2017-2018 döneminde bu altı üniversitede hazırlık ve birinci sınıflar dahil olmak üzere toplam 1890 aktif öğrenci bulunmaktadır (YÖK-Atlas Almanca 2018). Bu öğrencilerden hazırlık ve birinci sınıf öğrencileri olanların haricinde toplam 519 tanesi ankete katılmıştır.

Bunlardan da toplam 513 katılımcının anketi araştırmaya dahil edilirken, altı katılımcının anketi ise yaklaşık %80 oranında boş oldukları için analizlere dahil edilmemiştir. Ankete katılan öğrenciler arasından ise 14 tanesi çift anadal yapmaktadır. Aynı şekilde katılımcıların yarısından fazlası (N= 258) çift anadal yapmak istemektedir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Necmettin Erbakan Üniversitesi	90	17,5	17,5	17,5
Anadolu Üniversitesi	82	16,0	16,0	33,5
İstanbul Üniversitesi	89	17,3	17,3	50,9
Geçerli Gazi Üniversitesi	75	14,6	14,6	65,5
Atatürk Üniversitesi	102	19,9	19,9	85,4
Marmara Üniversitesi	75	14,6	14,6	100,0
Toplam	513	100,0	100,0	

Tablo 1: Katılımcıların Üniversitelere Göre Dağılımı³

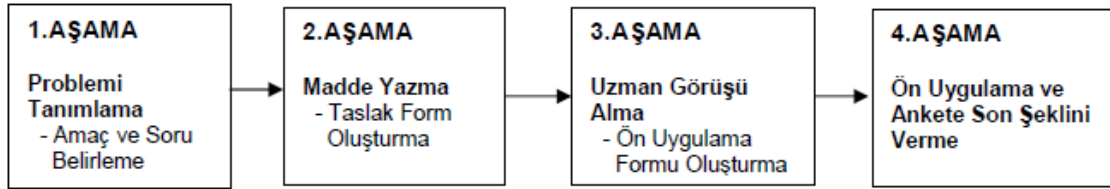
Grafik 1: Katılımcıların Üniversitelere Göre Dağılımı⁴

³ Yazar tarafından oluşturuldu.

⁴ Yazar tarafından oluşturuldu.

3.3 Veri Toplama Aracı

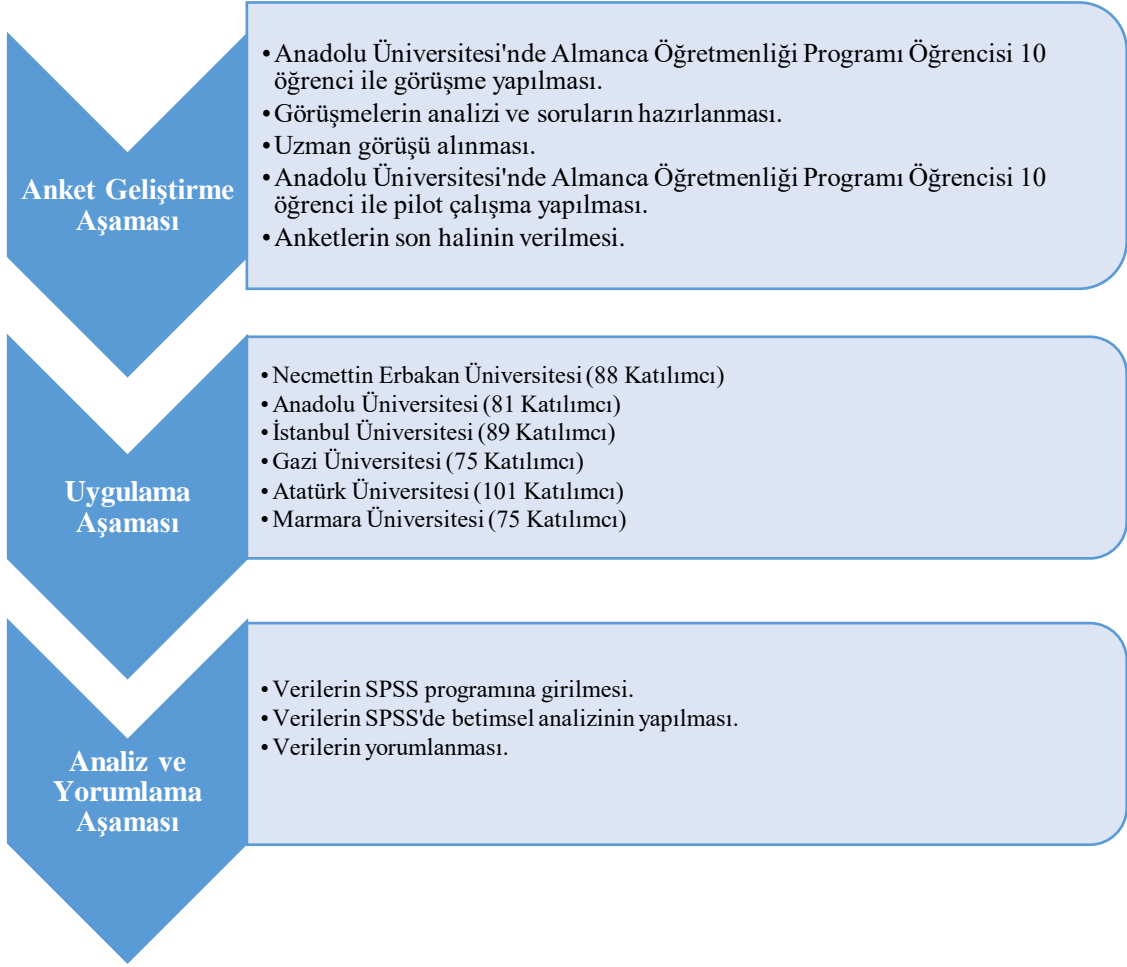
Bu araştırmada Büyüköztürk'ün (2005) bahsettiği anket geliştirilirken izlenmesi gereken dört aşamalı süreç izlenmiştir. Buna göre önce problem tanımlanmış ve amaç ve sorular belirlenmiştir. İkinci aşamada maddeler yazılmıştır ve bunun için öncelikle Anadolu Üniversitesi Almanca Öğretmenliği Programı öğrencisi olan 10 gönüllü öğrenci ile yarı yapılandırılmış bir görüşme yapılmıştır. Ses kayıt cihazı ile kaydedilen bu görüşmenin sonuçları analiz edildikten sonra ortaya çıkan kodlar anket maddelerinin geliştirilmesi için kullanılmış ve yazılan bu maddeler için üçüncü aşamada dört uzmandan görüş alınmıştır. Ortaya çıkan anket, son aşamada öncelikle Gay, Mills ve Airasian'ın (2012: 189) da belirttiği gibi anketin anlaşılabilirlik problemlerini gidermek için bir pilot çalışma ile 10 Anadolu Üniversitesi Almanca Öğretmenliği Programı öğrencisine uygulanmış ve bu sırada öğrencilerin de görüşüne göre dört kez daha değiştirilmiştir.

Şekil 1: Anket geliştirme süreci (Büyüköztürk 2005: 3)

3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi

Anketin son hali verildikten sonra geliştirilen anket 15 Mart 2018-19 Kasım 2018 tarihleri arasında Almanca Öğretmenliği bölümüne sahip altı üniversitede araştırmacı tarafından şahsen uygulanmıştır. Bunun içinde araştırmacı altı üniversiteyi de bu tarihler arasında ziyaret etmiştir. Gravetter ve Forzano'ya (2012: 385) göre şahsen uygulanan çalışmaların anketin sağlıklı yürütülmesi ve cevaplanması bakımından avantajı bulunmaktadır. Toplanan verilerin analizi için istatistik programı SPSS 25 kullanılmıştır. Shield ve Tajalli'nin (2006: 318) de çalışmalarında ortaya koyduğu gibi nicel verilerin bir kısmı bu programda sadece betimsel analizden geçirilmiş, ortalama değerleri ve yüzdelikleri bu analizle ortaya konulmuştur. Öğrenciler anket sorularının bir kısmına birden çok cevap verebildikleri için verilerin diğer kısmı ise analizin çoklu cevap kategorisi altında yapılmıştır.

Şekil 2: Çalışmanın aşamaları⁵

4 Bulgular

4.1 Çift Anadal Programını Üniversitelerde Uygulanma Durumu

Çift Anadal Programları Necmettin Erbakan, Gazi ve Atatürk üniversitelerinin Almanca Öğretmenliği bölümlerinde uygulanmamasına rağmen bu üniversitelerdeki katılımcıların yarısına yakını bu sorunun cevabını 'evet' ya da 'bir fikrim yok' olarak işaretlemiştir. Buna karşılık Çift Anadal Programlarının uygulandığı Anadolu, İstanbul ve Marmara üniversitelerindeki katılımcılar bu konuda anket sonuçlarına göre daha bilgili görünmektedirler.

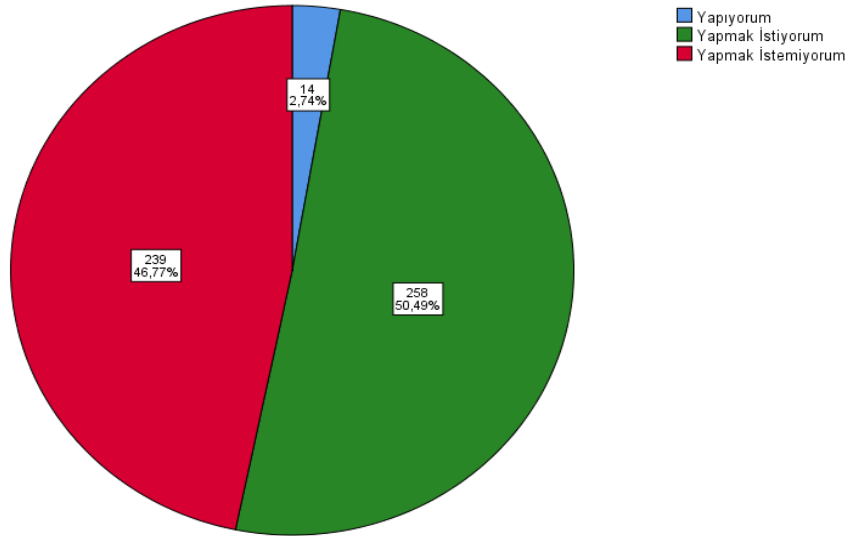
⁵ Yazar tarafından oluşturuldu.

		Bölümünüzde çift anadal yapma şansınız var mı?			Toplam
		Evet	Hayır	Bilgim Yok	
Katılımcıların Üniversiteleri	Necmettin Erbakan Üniversitesi	11	45	32	88
	Anadolu Üniversitesi	79	2	0	81
	İstanbul Üniversitesi	86	1	2	89
	Gazi Üniversitesi	9	40	26	75
	Atatürk Üniversitesi	54	29	18	101
	Marmara Üniversitesi	71	2	2	75
Toplam		310	119	80	509

Tablo 2: Katılımcıların 'Çift Anadal Programı üniversitenizde uygulanmakta mıdır?' sorusuna verdikleri cevapların üniversiteler göre dağılımı⁶

4.2 Katılımcıların Çift Anadal Yapma İsteklerinin ve Oranlarının Araştırılması

Ankete katılanlar arasında çift anadal yapanların sayısı genel olarak çok düşüktür. Buna rağmen bütün katılımcıların yarısından fazlası çift anadal yapmak istemektedir. Bu oran özellikle katılımcıların çift anadal yapma şansının olmadığı üniversitelerde daha yüksek bulunmuştur. Geriye kalan üniversiteler arasında ise sadece Marmara Üniversitesi'nde katılımcıların yarısından fazlası çift anadal yapmak istediğini belirtmiştir.

Grafik 2: Katılımcıların çift anadal yapma istekleri⁷

⁶ Yazar tarafından oluşturuldu.

⁷ Yazar tarafından oluşturuldu.

		Katılımcıların Üniversiteleri							
		N. Erbakan Üni.	Anadolu Üni.	İstanbul Üni.	Gazi Üni.	Atatürk Üni.	Marmara Üni.	Toplam	
Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?	Yapıyorum	Sayı	0	4	4	0	0	6	14
		% Üni içinde.	0,0%	4,9%	4,5%	0,0%	0,0%	8,0%	2,7%
		% Toplam Sayıda	0,0%	0,8%	0,8%	0,0%	0,0%	1,2%	2,7%
	Yapmak İstiyorum	Sayı	58	22	33	42	65	38	258
		% Üni içinde.	65,2%	26,8%	37,5%	56,0%	63,7%	50,7%	50,5%
		% Toplam Sayıda	11,4%	4,3%	6,5%	8,2%	12,7%	7,4%	50,5%
	Yapmak İstemiyorum	Sayı	31	56	51	33	37	31	239
		% Üni içinde.	34,8%	68,3%	58,0%	44,0%	36,3%	41,3%	46,8%
		% Toplam Sayıda	6,1%	11,0%	10,0%	6,5%	7,2%	6,1%	46,8%
Toplam	Sayı	89	82	88	75	102	75	511	
	% Üni içinde.	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% Toplam Sayıda	17,4%	16,0%	17,2%	14,7%	20,0%	14,7%	100,0%	

Tablo 3: Katılımcıların çift anadal yapma durumlarının ve isteklerinin üniversiteler göre dağılımı⁸

⁸ Yazar tarafından oluşturuldu.

4.3 Katılımcıların Çift Anadal Yapma İsteklerinin Nedenlerinin Araştırılması

Katılımcıların çift anadal yapma isteklerinin nedenleri arasında ise ‘Çok yönlü olma isteği’, ‘Almanca Öğretmenliği atamasının problemlili olması’, ‘İş aramada iki alanda şansını deneme isteği’, ‘Çift diplomanın daha iyi olduğu düşüncesi’ ve ‘Yeni bir şeyler öğrenme isteği’ seçenekleri öne çıkmaktadır. Halen çift anadal yapmakta olan katılımcıların yarısı ayrıca ‘İkinci alanda bilgili olduğunu ispatlamak’ seçeneğini de işaretlemişlerdir. Ayrıca katılımcıların üçte biri çift anadal yapmak istemektedir ama üniversitesinde bu imkana sahip değildir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcılarsa çift anadal yapılan alanda çalışma isteği ve anadala duyulan güvensizlik gibi kişisel sebepleri; Almanca alanında kısıtlı atama yapılması, iş dünyasında şansını artırmak, yurt dışında çalışmak istemek ve Almanca Öğretmenliği eğitiminin zor olması gibi mesleki sebepleri işaretlemişlerdir. Marmara Üniversitesi’nden iki katılımcı ise öğrenci işlerinde yaşadıkları sorunlar nedeniyle çift anadal eğitimlerini sonlandırmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?		Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum		
Çift anadal yapma isteği nedenleri	Çok yönlü olma isteği	Sayı	12	188	200
		Çift Anadal Durumu içinde%	85,7%	73,4%	
		% Toplam değerde	4,4%	69,6%	74,1%
	Almanca Öğretmenliği atamasının problemlili olması	Sayı	9	158	167
		Çift Anadal Durumu içinde%	64,3%	61,7%	
		% Toplam değerde	3,3%	58,5%	61,9%
	İş aramada iki alanda şansını deneme isteği	Sayı	9	181	190
		Çift Anadal Durumu içinde%	64,3%	70,7%	
		% Toplam değerde	3,3%	67,0%	70,4%
	İkinci alanda bilgili olduğunu ispatlamak	Sayı	7	61	68
		Çift Anadal Durumu içinde%	50,0%	23,8%	
		% Toplam değerde	2,6%	22,6%	25,2%
	Çift diplomanın daha iyi olduğu düşüncesi	Sayı	11	157	168
		Çift Anadal Durumu içinde%	78,6%	61,3%	
		% Toplam değerde	4,1%	58,1%	62,2%
Boş zamanlarını değerlendirme isteği	Sayı	2	32	34	
	Çift Anadal Durumu içinde%	14,3%	12,5%		
	% Toplam değerde	0,7%	11,9%	12,6%	
Yeni bir şeyler öğrenme isteği	Sayı	9	149	158	
	Çift Anadal Durumu içinde%	64,3%	58,2%		
	% Toplam değerde	3,3%	55,2%	58,5%	

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?			
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	Toplam	
Çift anadal yapma isteği nedenleri	Çift anadal yapan alana duyulan ilgi/ sevgi	Sayı	6	89	95
		Çift Anadal Durumu içinde%	42,9%	34,8%	
		% Toplam değerde	2,2%	33,0%	35,2%
	Yapmak istiyorum ama üniversitemde bu imkan yok	Sayı	0	78	78
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	30,5%	
		% Toplam değerde	0,0%	28,9%	28,9%
	Diğer	Sayı	2	9	11
		Çift Anadal Durumu içinde%	14,3%	3,5%	
		% Toplam değerde	0,7%	3,3%	4,1%
	Toplam	Sayı	14	256	270
	% Toplam değerde	5,2%	94,8%	100,0%	

Tablo 4: Katılımcılar neden çift anadal yapıyor ya da neden çift anadal yapmak istiyor⁹

⁹ Yazar tarafından oluşturuldu.

4.4 Çift Anadal Yapmak İstememe Nedenlerinin Araştırılması

Çift anadal yapmak istemeyen katılımcıların bu seçimlerinin nedenleri sorgulandığında ise ‘zaman sıkıntısı’, ‘derslerin yoğun olması’ ve ‘üniversiteyi uzatma kaygısı’ gibi seçenekler ön plana çıkmıştır. Çift anadalin zor olması ve başarısız olma kaygısı da çift anadal yapmak istemeyen katılımcılar tarafından yüksek oranda işaretlenmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcılar ise çift anadala ve öğretmenlik mesleğine ilgi duyulmamasını, kendi alanına yoğunlaşma isteğini, ilerleyen yaşlarını ve farklı planlara sahip olmayı işaretlemişlerdir.

		Cevaplar		Oranların yüzdesi
		N	Yüzde	
Çift anadal yapmak istememe nedenleri	Ailevi nedenler/ sorunlar	12	1,9%	5,0%
	Not ortalamamın yetmemesi	77	12,1%	32,1%
	Maddi sıkıntılar	26	4,1%	10,8%
	Çalışmak zorunda olmak	29	4,6%	12,1%
	Zaman sıkıntısı	117	18,4%	48,8%
	Derslerin yoğun olması	118	18,5%	49,2%
	Zorluğu nedeniyle	83	13,0%	34,6%
	Başarısız olma kaygısı	69	10,8%	28,7%
	Üniversiteyi uzatma kaygısı	89	14,0%	37,1%
Diğer	17	2,7%	7,1%	
Toplam		637	100,0%	265,4%

Tablo 5: Katılımcılar neden çift anadal yapmak istemiyor¹⁰

4.5 Katılımcıların Çift Anadal Yaptıkları ya da Yapmak İstedikleri Alanların Araştırılması

Katılımcıların hangi alanlarda çift anadal yaptıkları ya da yapmak istediklerinin sorulduğu bu soruda çift anadal yapmak istemeyen katılımcılara da özel olarak yapmak zorunda olsaydılar hangi alanda yapacakları sorulmuştur. Sonuç olarak 19 farklı alan çıkarırken bunların arasında en çok işaretlenen İngilizce Öğretmenliği olmuştur. Bu alanı Psikolojik Danışmanlık Rehberlik (PDR) ve Sınıf Öğretmenliği alanları izlemiştir. Alan seçiminde Marmara Üniversitesi diğer alanlarda da çift anadal yapma imkânı sunduğu için bu üniversiteden ankete katılan katılımcılar arasında Almanca Mütercim Tercümanlık alanında çift anadal yapan ya da yapmak isteyen katılımcılar da çıkmıştır. Bu soruya verilen cevapların %69’unun yabancı diller öğretmenliği alanında olduğu da dikkat çekmektedir.

¹⁰ Yazar tarafından oluşturuldu.

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?			
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	Yapmak İstemiyorum	Toplam
İngilizce Öğretmenliği	Sayı	6	159	121	286
	Çift Anadal Durumu içinde%	42,9%	69,1%	59,6%	
	% Toplam değerde	1,3%	35,6%	27,1%	64,0%
PDR	Sayı	0	22	24	46
	Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	9,6%	11,8%	
	% Toplam değerde	0,0%	4,9%	5,4%	10,3%
Okulöncesi Öğretmenliği	Sayı	1	15	14	30
	Çift Anadal Durumu içinde%	7,1%	6,5%	6,9%	
	% Toplam değerde	0,2%	3,4%	3,1%	6,7%
Resim-İş Öğretmenliği	Sayı	0	5	1	6
	Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	2,2%	0,5%	
	% Toplam değerde	0,0%	1,1%	0,2%	1,3%
Sınıf Öğretmenliği	Sayı	2	11	17	30
	Çift Anadal Durumu içinde%	14,3%	4,8%	8,4%	
	% Toplam değerde	0,4%	2,5%	3,8%	6,7%
Alanlar	Sayı	1	11	6	18
	Çift Anadal Durumu içinde%	7,1%	4,8%	3,0%	
	% Toplam değerde	0,2%	2,5%	1,3%	4,0%
Türkçe Öğretmenliği	Sayı	0	4	3	7
	Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	1,7%	1,5%	
	% Toplam değerde	0,0%	0,9%	0,7%	1,6%
Tarih Öğretmenliği	Sayı	0	4	3	7
	Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	1,7%	1,5%	
	% Toplam değerde	0,0%	0,9%	0,7%	1,6%

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?				
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	Yapmak İstemiyorum	Toplam	
Alanlar	Matematik Öğretmenliği	Sayı	0	3	2	5
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	1,3%	1,0%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,7%	0,4%	1,1%
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Sayı	1	3	1	5
		Çift Anadal Durumu içinde%	7,1%	1,3%	0,5%	
		% Toplam değerde	0,2%	0,7%	0,2%	1,1%
	Özel Eğitim	Sayı	0	2	3	5
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	0,9%	1,5%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,4%	0,7%	1,1%
	İlahiyat	Sayı	0	3	8	11
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	1,3%	3,9%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,7%	1,8%	2,5%
	Felsefe Öğretmenliği	Sayı	0	1	1	2
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	0,4%	0,5%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,2%	0,2%	0,4%
	Fransızca Öğretmenliği	Sayı	0	8	3	11
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	3,5%	1,5%	
		% Toplam değerde	0,0%	1,8%	0,7%	2,5%
	Eğitim Bilimleri	Sayı	0	1	2	3
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	0,4%	1,0%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,2%	0,4%	0,7%

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?				
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	Yapmak İstemiyorum	Toplam	
Alanlar	Japonca Öğretmenliği	Sayı	0	1	0	1
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	0,4%	0,0%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,2%	0,0%	0,2%
	Arapça Öğretmenliği	Sayı	0	1	1	2
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	0,4%	0,5%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,2%	0,2%	0,4%
	Müzik Öğretmenliği	Sayı	0	3	0	3
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	1,3%	0,0%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,7%	0,0%	0,7%
	Beden Eğitimi Öğretmenliği	Sayı	0	0	2	2
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	0,0%	1,0%	
		% Toplam değerde	0,0%	0,0%	0,4%	0,4%
Almanca Mütercim Tercümanlık	Sayı	4	3	5	12	
		Çift Anadal Durumu içinde%	28,6%	1,3%	2,5%	
		% Toplam değerde	0,9%	0,7%	1,1%	2,7%
Toplam	Sayı	14	230	203	447	
		% Toplam değerde	3,1%	51,5%	45,4%	100,0%

Tablo 6: Katılımcıların çift anadal yaptıkları ya da yapmak istedikleri alanlar nelerdir?¹¹

¹¹ Yazar tarafından oluşturuldu.

4.6 Katılımcıların Çift Anadal Alanlarını Seçme Nedenlerinin Araştırılması

Katılımcıların çift anadal yapmak istedikleri alan olarak yazdıkları alanları neden yazdıklarının sorgulandığı bu soruda en çok işaretlenen seçenekler; dile hakimiyet, seçilen alana hakimiyet, alanda zorlanmadan yapabileceğine inanmak, daha fazla dil öğrenme/ geliştirme isteği, seçilen alanın daha popüler olması, seçilen alanın atanma durumunun Almanca Öğretmenliğinden daha iyi olması ve seçilen alana özel ilgi/ sevgi olmuştur. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcılarsa kişisel sebep olarak kendini farklı alanlarda geliştirmek ve birden fazla disipline hakim olma isteğini, mesleki sebep olarak ise seçilen alanın öğretmenlik mesleğindeki yeri, yurt dışında ve Türkiye’de seçilen alanda çalışma isteğini vermişlerdir.

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?			Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	Yapmak İstemiyorum		
Dile hakimiyet	Sayı	12	143	114	269	
	Çift Anadal Durumu içinde%	85,7%	56,3%	48,3%		
	% Toplam değerinde	2,4%	28,4%	22,6%	53,4%	
Alana hakimiyet	Sayı	7	106	86	199	
	Çift Anadal Durumu içinde%	50,0%	41,7%	36,4%		
	% Toplam değerinde	1,4%	21,0%	17,1%	39,5%	
Zorlanmadan yapabileceğine inanmak	Sayı	7	122	100	229	
	Çift Anadal Durumu içinde%	50,0%	48,0%	42,4%		
	% Toplam değerinde	1,4%	24,2%	19,8%	45,4%	
Üniversite sınavında öncelikli tercihi olan bölüm	Sayı	2	63	48	113	
	Çift Anadal Durumu içinde%	14,3%	24,8%	20,3%		
	% Toplam değerinde	0,4%	12,5%	9,5%	22,4%	
Alan seçim sebepleri	Daha fazla dil öğrenme/ geliştirme isteği	Sayı	7	154	86	247
	Çift Anadal Durumu içinde%	50,0%	60,6%	36,4%		
	% Toplam değerinde	1,4%	30,6%	17,1%	49,0%	
Alan daha popüler	Sayı	1	53	51	105	
	Çift Anadal Durumu içinde%	7,1%	20,9%	21,6%		
	% Toplam değerinde	0,2%	10,5%	10,1%	20,8%	
Atanma durumunun Almanca Öğ. daha iyi olması	Sayı	5	148	115	268	
	Çift Anadal Durumu içinde%	35,7%	58,3%	48,7%		
	% Toplam değerinde	1,0%	29,4%	22,8%	53,2%	
Şartlarının daha iyi olması	Sayı	4	91	65	160	
	Çift Anadal Durumu içinde%	28,6%	35,8%	27,5%		
	% Toplam değerinde	0,8%	18,1%	12,9%	31,7%	

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?			Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	Yapmak İstemiyorum		
Alan seçim sebepleri	Özel ilgi/ sevgi	Sayı	6	141	90	237
		Çift Anadal Durumu içinde%	42,9%	55,5%	38,1%	
		% Toplam değerde	1,2%	28,0%	17,9%	47,0%
	Kariyer planları	Sayı	10	133	73	216
		Çift Anadal Durumu içinde%	71,4%	52,4%	30,9%	
		% Toplam değerde	2,0%	26,4%	14,5%	42,9%
	Diğer	Sayı	1	5	1	7
		Çift Anadal Durumu içinde%	7,1%	2,0%	0,4%	
		% Toplam değerde	0,2%	1,0%	0,2%	1,4%
Toplam	Sayı	14	254	236	504	
	% Toplam değerde	2,8%	50,4%	46,8%	100,0%	

Tablo 7: Katılımcıların çift anadal alanlarını seçme nedenleri nelerdir?¹²

4.7 Katılımcıların Çift Anadal Programından Beklentilerinin Araştırılması

Çift anadal yapmakta olan katılımcılar ve yapmak isteyen katılımcılara Çift Anadal Programından beklentileri sorulmuştur. Katılımcıların Çift Anadal Programından beklentileri ikinci bir diploma, kendini geliştirmek, farklı şeyler öğrenmek, farklı alanlara katkı sağlamak ve akademik doygunluğa ulaşmak olarak ortaya çıkmıştır. Bu soruda da üç katılımcı diğer seçeneğini işaretlerken farklı bir beklenti olarak sevdiğikleri alanda çalışma beklentisini ortaya koymuşlardır.

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?		Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum		
İki diploma beklentisi	Sayı	10	158	168	
	Çift Anadal Durumu içinde%	71,4%	62,0%		
	% Toplam değerde	3,7%	58,7%	62,5%	
Çift Anadal Programından beklentiler	Kendini geliştirme beklentisi	Sayı	12	218	230
		Çift Anadal Durumu içinde%	85,7%	85,5%	
		% Toplam değerde	4,5%	81,0%	85,5%
Farklı şeyler öğrenme isteği	Sayı	10	155	165	
	Çift Anadal Durumu içinde%	71,4%	60,8%		
	% Toplam değerde	3,7%	57,6%	61,3%	

¹² Yazar tarafından oluşturuldu.

			Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?		Toplam
			Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	
Çift Anadal Programından beklentiler	Farklı alanlara katkı sağlama isteği	Sayı	6	129	135
		Çift Anadal Durumu içinde%	42,9%	50,6%	
		% Toplam değerinde	2,2%	48,0%	50,2%
	Akademik doygunluğa ulaşmak beklentisi	Sayı	11	124	135
		Çift Anadal Durumu içinde%	78,6%	48,6%	
		% Toplam değerinde	4,1%	46,1%	50,2%
	Beklentim yok	Sayı	0	3	3
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	1,2%	
		% Toplam değerinde	0,0%	1,1%	1,1%
	Diğer	Sayı	0	3	3
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	1,2%	
		% Toplam değerinde	0,0%	1,1%	1,1%
	Toplam	Sayı	14	255	269
		% Toplam değerinde	5,2%	94,8%	100,0%

Tablo 8: Katılımcıların Çift Anadal Programından beklentileri nelerdir?¹³

4.8 Çift Anadal Programlarının Muhtemel Faydalarının Araştırılması

Katılımcılara göre Çift Anadal Programlarının en önemli faydaları; farklı bir alana yönelmek, ekonomik katkı, iş imkanının artması, bilgi miktarının artması, farklı statüde olmak, fazladan bir alan ya da dil bilgisinin kazanılması ve bir bölümden alınan yetilerin öbüründe kullanılması olarak ortaya çıkmıştır.

			Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?		Toplam
			Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	
Farklı bir alana yönelme	Sayı		12	173	185
	Çift Anadal Durumu içinde%		85,7%	67,8%	
	% Toplam değerinde		4,5%	64,3%	68,8%
Çift Anadal Programlarının faydaları	Ekonomik katkı	Sayı	10	148	158
		Çift Anadal Durumu içinde%	71,4%	58,0%	
		% Toplam değerinde	3,7%	55,0%	58,7%

¹³ Yazar tarafından oluşturuldu.

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?		Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum		
Çift Anadal Programlarının faydaları	İş imkânı	Sayı	13	220	233
		Çift Anadal Durumu içinde%	92,9%	86,3%	
		% Toplam değerinde	4,8%	81,8%	86,6%
	Bilgi miktarının artması	Sayı	10	182	192
		Çift Anadal Durumu içinde%	71,4%	71,4%	
		% Toplam değerinde	3,7%	67,7%	71,4%
	Statü farkı	Sayı	9	131	140
		Çift Anadal Durumu içinde%	64,3%	51,4%	
		% Toplam değerinde	3,3%	48,7%	52,0%
	Fazladan bir alan/ dil bilgisi alınması	Sayı	10	175	185
		Çift Anadal Durumu içinde%	71,4%	68,6%	
		% Toplam değerinde	3,7%	65,1%	68,8%
	Bir bölümden alınan yetilerin öbüründe kullanılması	Sayı	12	111	123
		Çift Anadal Durumu içinde%	85,7%	43,5%	
		% Toplam değerinde	4,5%	41,3%	45,7%
	İnsan kaynaklarının verimli kullanılması	Sayı	1	59	60
		Çift Anadal Durumu içinde%	7,1%	23,1%	
		% Toplam değerinde	0,4%	21,9%	22,3%
Toplam	Sayı	14	255	269	
	% Toplam değerinde	5,2%	94,8%	100,0%	

Tablo 9: Çift anadalın muhtemel faydaları nelerdir?

4.9 Çift Anadal Programlarının Muhtemel Zorluklarının Araştırılması

Çift Anadal Programlarının muhtemel zorlukları olarak katılımcılar zaman sıkıntısını, stresi, üniversite eğitiminin uzamasını, genel iş yükünü, diğer alana uyum sıkıntısını ve sınav sayısını işaretlemişlerdir. Diğer seçeneğini işaretleyen beş katılımcı ise sınavların çakışmasını, üniversite yönetimiyle sorunları ve aşırı yüklenmeyi yazmışlardır.

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?		Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum		
Çift anadalin muhtemel zorlukları	Zaman yöneti sıkıntısı	Sayı	12	210	222
		Çift Anadal Durumu içinde%	85,7%	82,4%	
		% Toplam değerinde	4,5%	78,1%	82,5%
	Stres	Sayı	11	170	181
		Çift Anadal Durumu içinde%	78,6%	66,7%	
		% Toplam değerinde	4,1%	63,2%	67,3%
	Diğer alana uyum sıkıntısı	Sayı	4	74	78
		Çift Anadal Durumu içinde%	28,6%	29,0%	
		% Toplam değerinde	1,5%	27,5%	29,0%
	Yanılma olasılığı	Sayı	3	38	41
		Çift Anadal Durumu içinde%	21,4%	14,9%	
		% Toplam değerinde	1,1%	14,1%	15,2%
	Okulu uzatmak	Sayı	10	135	145
		Çift Anadal Durumu içinde%	71,4%	52,9%	
		% Toplam değerinde	3,7%	50,2%	53,9%
	Alanların farklılıkları	Sayı	1	60	61
		Çift Anadal Durumu içinde%	7,1%	23,5%	
		% Toplam değerinde	0,4%	22,3%	22,7%
	Genel iş yükü	Sayı	9	97	106
		Çift Anadal Durumu içinde%	64,3%	38,0%	
	% Toplam değerinde	3,3%	36,1%	39,4%	
Bürokratik sıkıntılar	Sayı	3	26	29	
	Çift Anadal Durumu içinde%	21,4%	10,2%		
	Sayı	1,1%	9,7%	10,8%	
Ortalamanın düşmesi	Çift Anadal Durumu içinde%	5	79	84	
	% Toplam değerinde	35,7%	31,0%		
	Sayı	1,9%	29,4%	31,2%	
Bölümler arası iş birliği sıkıntısı	Sayı	6	88	94	
	Çift Anadal Durumu içinde%	42,9%	34,5%		
	% Toplam değerinde	2,2%	32,7%	34,9%	

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?		Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum		
Çift anadalın muhtemel zorlukları	Sınav sayısı	Sayı	11	147	158
		Çift Anadal Durumu içinde%	78,6%	57,6%	
		% Toplam değerde	4,1%	54,6%	58,7%
	Diğer	Sayı	0	5	5
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	2,0%	
		% Toplam değerde	0,0%	1,9%	1,9%
Toplam		Sayı	14	255	269
		% Toplam değerde	5,2%	94,8%	100,0%

Tablo 10: Çift anadalın muhtemel zorlukları nelerdir?¹⁴

4.10 Katılımcıların Çift Anadal Programlarını İlk Kimden/ Nereden Duyduklarının Araştırılması

Çift anadal yapan katılımcılar Çift Anadal Programlarını genel olarak ilk defa ailelerinden ve arkadaşlarından duymuşlardır. Arkadaşlar ayrıca çift anadal yapmak isteyen ve yapmak istemeyen katılımcılar tarafından da yoğun şekilde işaretlenmiştir. Bu soru için bütün katılımcılar tarafından çoğunlukla işaretlenen diğer seçenek ise üniversitelerdir. Ayrıca küçük bir azınlık ise ankete kadar Çift Anadal Programlarından haberinin olmadığını belirtmiştir.

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?			Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	Yapmak İstemiyorum		
Aile	Sayı	3	18	13	34	
		Çift Anadal Durumu içinde%	23,1%	7,8%	6,8%	
		% Toplam değerde	0,7%	4,1%	3,0%	7,8%
Arkadaşlar	Sayı	3	68	53	124	
		Çift Anadal Durumu içinde%	23,1%	29,6%	27,7%	
		% Toplam değerde	0,7%	15,7%	12,2%	28,6%
Çift anadalı kimden/ nereden duyduunuz?	İnternet	Sayı	1	19	16	36
		Çift Anadal Durumu içinde%	7,7%	8,3%	8,4%	
		% Toplam değerde	0,2%	4,4%	3,7%	8,3%
Bu anket sayesinde	Sayı	0	6	7	13	
		Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	2,6%	3,7%	
		% Toplam değerde	0,0%	1,4%	1,6%	3,0%

¹⁴ Yazar tarafından oluşturuldu.

		Çift anadal yapıyor musunuz ya da yapmak istiyor musunuz?			Toplam	
		Yapıyorum	Yapmak İstiyorum	Yapmak İstemiyorum		
Üniversite	Sayı	3	59	76	138	
	Çift Anadal Durumu içinde%	23,1%	25,7%	39,8%		
	% Toplam değerde	0,7%	13,6%	17,5%	31,8%	
Lise	Sayı	2	44	21	67	
	Çift Anadal Durumu içinde%	15,4%	19,1%	11,0%		
	% Toplam değerde	0,5%	10,1%	4,8%	15,4%	
Çift anadal kimden/ nereden duydunuz?	Kendim araştırdım	Sayı	1	15	5	21
		Çift Anadal Durumu içinde%	7,7%	6,5%	2,6%	
		% Toplam değerde	0,2%	3,5%	1,2%	4,8%
Reklam/ Broşür	Sayı	0	1	0	1	
	Çift Anadal Durumu içinde%	0,0%	0,4%	0,0%		
	Sayı	0,0%	0,2%	0,0%	0,2%	
Toplam	Sayı	13	230	191	434	
	% Toplam değerde	3,0%	53,0%	44,0%	100,0%	

Tablo 11: Çift Anadal Programlarını ilk kimden/ nereden duydunuz? ¹⁵

5 Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı Çift Anadal Programlarının nasıl algılandığını Almanca Öğretmenliği öğrencilerinin bakış açısından incelemektir. Ayrıca öğrencilerin hangi alanlarda çift anadal yaptıkları ya da yapmak istedikleri, neden çift anadal yapmak istedikleri ve yapmak istemeyenler için de neden çift anadal yapmak istemedikleri de araştırmanın alt amaçları olarak sorgulanmıştır. Bu amaçla Büyüköztürk'ün (2005) önerdiği aşamalardan geçilerek nicel araştırma yöntemlerinden tarama desenine uygun bir anket tasarlanmış ve Türkiye'de Almanca Öğretmenliği bölümü bulunduran altı üniversitede 513 katılımcı ile yürütülmüştür.

Anket sonuçlarına göre Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin yarısından çoğu çift anadal yapmakta ya da yapmak istemektedir. Bu oran özellikle Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin çift anadal yapma şansının olmadığı üniversitelerde diğer üniversitelere göre daha çoktur. Örneğin Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde ankete katılan öğrencilerin %65,2 ve Atatürk Üniversitesi'nde %63,7'ü çift anadal yapmak istemektedirler (kıyaslama için bu oran Anadolu Üniversitesi'nde %26,8'dir). Bu ihtiyacı giderebilmek için Çift Anadal Programları konusunda öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik her üniversite kendi içinde bir ihtiyaç analizi yapabilir ve duruma göre öğrencilerine çift anadal imkânı sunabilir.

¹⁵ Yazar tarafından oluşturuldu.

Katılımcıların çift anadal yapma isteklerinin nedenleri sorulduğunda ise özellikle önceden yapılan çalışmalardan farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu konuda çift anadal yapmakta olan öğrencilerle bir çalışma yapan Hopcan, Polat ve Adıgüzel'in (2014) de araştırmalarında belirttiği gibi çift anadal yapmak için en önemli nedenlerden birisi iş bulmaya yönelik sebeplerdir. Bu çalışmada da bu sebep 'iş aramada iki alanda şansını deneme isteği' (toplam oran %70,4) ve Almanca Öğretmenliği atamasının problemlili olması (toplam oran %61,9) seçeneklerinde bulunmuştur. Bu oran Avustralya'da benzer bir araştırma yapan Russel, Dolnicar, Ayoub (2007: 9) tarafından %75 ve ABD'de çift anadal konusunda çalışmalar yapan Pitt ve Tepper (2012: 21) tarafından %65 olarak bulunmuştur. Bu çalışma dahilinde katılımcıların farklı olarak işaret ettikleri nokta ise çok yönlü olma istekleri (toplam %74,1) ve yeni bir şeyler öğrenme istekleridir (toplam %58,5). Bu iki seçenek öğrencilerin kendilerini geliştirme isteği olarak anlaşılabilir. Ayrıca Hopcan, Polat ve Adıgüzel'in (2014) çalışmalarında çift derece almak ve iki ayrı diploma almak seçenekleri çift anadal yapmak için çok önemli bir sebep olarak ortaya çıkmasa bile (sırasıyla %1,23 ve %7,4), bu çalışmanın sonuçlarına göre çift anadal yapan ve yapmak isteyen Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin büyük çoğunluğu çift diplomaya büyük önem vermektedir. Bu önemi de çift anadalın yapma isteğinin nedenleri arasında 'çift diplomanın daha iyi olduğu düşüncesi' seçeneğini toplam %62,2 oranında ve Çift Anadal Programlarından beklentileri arasında da 'iki diploma beklentisi' seçeneğini toplam %62,5 oranında işaretleyerek göstermişlerdir. Öğrencilerin Çift Anadal Programlarına bu ilgisi düşünülerek daha fazla öğrencinin bu imkândan yararlanabilmesi için Çift Anadal Program kontenjanları artırılabilir.

Ayrıca bu çalışmada diğer benzer çalışmalardan farklı olarak çift anadal yapmak istemeyen Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin neden yapmak istemedikleri de araştırılmıştır. Katılımcılar bu konuda kaygılarından ve sorunlarından bahsetmişlerdir. Zaman sıkıntısı (%48,8) ve ders yükü (%49,2) katılımcılar tarafından yoğun olarak işaretlenirken bu iki seçeneği üniversiteyi uzatma kaygısı (%37,1) izlemiştir. Verilen bu cevaplar çift anadal yapmakta olan ve yapmak isteyen öğrencilere sorulan Çift Anadal Programlarının zorlukları nelerdir sorusuna verilen cevaplarla uyusmaktadır. Bu soruda işaretlenen cevaplar arasında da zaman sıkıntısı (toplam %82,5), genel iş yükü (toplam %34,9), sınav sayısı (toplam 58,7) ve okulu uzatmak (toplam %53,9) ön plana çıkmaktadır. Bütün bu sorunlar ve kaygılar katılımcılara göre strese sebep olmaktadır (toplam %67,3). Bölümler arası iş birliği de ankete cevap veren katılımcılar tarafından sorun olarak algılanmaktadır (toplam %34,9). Bu sorunları ortadan kaldırmak ve bölümler arası iş birliğini artırmak için çift anadal öğrencilerinin sorunlarına ve önerilerine yönelik her dönem başı veya sonunda bir toplantı yapılabilir ve bu sayede programların geliştirilmesine yönelik adımlar atılabilir. Öğrenci işlerinin, danışmanların ve öğrencilerin daha sağlıklı bilgilere ulaşması için Çift Anadal Programına yönelik bir el kitabı da hazırlanabilir. Bunların dışında öğrencilerin genel iş yüklerini ve zaman sıkıntılarını ortadan kaldırmak için öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik daha iyi ders programları düzenlenebilir. Örneğin benzer programlarda çift anadal yapan öğrencilerin ders programları yeniden incelenip, eşleşen ders içeriklerine bakılarak daha fazla dersin eşlenmesi sağlanabilir ve öğrencilerin ders yükleri azaltılabilir. Ayrıca sınav programları düzenlenerek, bu öğrencilerin yaşadığı sınavların çakışması sorunları ortadan kaldırılabilir. Bu önerilen noktaların dışında çift anadal yapan öğrencilerin stres durumlarını düşürmek için bazı üniversitelerde yürürlükten olan zaman kısıtlamaları da ortadan kaldırılabilir.

Katılımcıların çift anadal yapmak istedikleri bölümler olarak ise İngilizce Öğretmenliği (toplam %64) ve PDR (toplam %10,3) ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin benzer alanlarda çift anadal yapma istekleri daha önceki çalışmalarda da ortaya çıkan bir durumdur (bkz. Pitt/ Tepper 2012: 16, Del Rossi/ Hersch 2008: 378). Hatta Temizyürek ve Derelioğlu'na (2004: 6) göre İstanbul Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi için de en çok çift anadal için tercih edilen bölümler de PDR ve İngilizce Öğretmenliği bölümleridir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre ise İngilizce Öğretmenliği'nin çift anadal bölümü olarak tercih edilme oranı diğer çalışmalara göre çok daha yüksektir. Bunun öncelikli nedeni Almanca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin çoğunun Türkçe ve Almanca yanında İngilizce diline de hâkim olmasıdır. Almanca Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin profili Tapan'ın (1998) belirttiği Türkiye'ye kesin dönüş yapmış ailelerin çocuklarından Yücel'in (2005) ortaya koyduğu üniversite sınavına İngilizce dilinden giren öğrencilere dönüşmüştür. Bu öğrenciler bir yıllık hazırlıktan sonra teoride B1 dil seviyesine ulaşmış Almanca Öğretmenliği eğitimine başlamaktadırlar (bkz. Çakır 2012: 7; Koçak 2012: 24; Hatipoğlu 2015: 64-65). Öğrencilerin çoğunun İngilizce Öğretmenliği programında çift anadal yapmak istedikleri de göz önünde bulundurularak Almanca Öğretmenliği- İngilizce Öğretmenliği Programları arasında ortak diploma programı açılabilir. Benzer bir program olarak Hacettepe Üniversitesi'nin sunduğu İngilizce-Almanca Mütercim Tercümanlık Programı örnek olarak verilebilir. İlerleyen dönemde bu tarz bir ortak diploma programının geliştirilmesine yönelik yeni bir çalışma yapılabilir.

Katılımcılara sorulan bir sonraki soru olan neden bu alanı seçtikleri sorusuna da en çok işaretledikleri seçenekler dile (toplam %53,4) ve alana (toplam %39,5) hakimiyet seçenekleri olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca yine dille alakalı olarak daha fazla dil öğrenme/ geliştirme isteği seçeneği de öğrencilerin çok dilli arka planına paralel olarak yoğun olarak katılımcılar tarafından işaretlenmiştir (toplam %49). Ayrıca bazı katılımcılar, dil hakimiyetlerine de güvenerek çift anadalı seçtikleri alanda zorlanmadan yapabileceklerine inanmakta (toplam %45,4) ve bu alandan daha rahat atanabileceklerini düşünmektedir (toplam %53,2). Kariyer planları (toplam %42,9) ve çift anadal için seçilen alana özel ilgi veya sevgi de (toplam %47) katılımcıların tercihleri için önemli bir kriter olmaktadır. Bu son iki kriter ise katılımcıların PDR, Sınıf Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği gibi diğer alanları neden seçtiklerini açıklayabilir. Bu noktada öğrencilere bütün üniversitelerde eğitim fakültesi dışında da çift anadal yapma şansı tanınarak öğrencilerin ilgi alanlarına göre daha fazla bölüm seçmelerinin yolu açılabilir.

Katılımcıların Çift Anadal Programlarından beklentilerinin sorulduğu sorunun cevaplarına göre çift anadal yapmakta olan ve yapmak isteyen katılımcıların sadece %1,1'i çift anadalı hiçbir beklentisi olmadan yapmaktadır. Çift diplomanın yanı sıra (toplam %62,5), kendini geliştirme (toplam %85,5), akademik doygunluğa ulaşma (toplam %50,2) gibi beklentiler ön plana çıkmaktadır katılımcılar için. Diğer farklı bir boyut ise katılımcıların farklı şeyler öğrenme istekleri (toplam %61,3) ve farklı alanlara katkı sağlama istekleridir (toplam %50,2). Bu boyut Kezar ve Elrod'un (2012) disiplinlerarası çalışmanın mantığı olarak açıkladıkları 'farklı bakış açıları ile temel alanı değiştirme' amacı ile uyum göstermektedir.

Çift Anadal Programlarının muhtemel faydalarında disiplinlerarası faydalar katılımcılar tarafından en çok işaretlenmişlerdir. Hopcan, Polat ve Adıgüzel'in (2014) araştırmasında bilgilerin disiplinlerarası transfer edilmesi %13,43 ve disiplin alanlarını

ilişkilendirme imkânı %10,67 oranında çıkarken bu çalışmada bir bölümden alınan yetilerin öbüründe kullanılması seçeneği katılımcıların toplam %45,7'si, fazladan bir alan/ dil bilgisi alınması seçeneği ise toplam %68,8'i tarafından işaretlenmiştir. Mesleki faydalar ise bu seçeneğe verilen cevaplar arasında en çok işaretlenen olmuştur. Buna göre iş imkânı toplam %86,6 ve ekonomik katkı %58,8 oranında katılımcılar tarafından işaretlenmiştir. Bu oranlar diğer benzer çalışmaların çok üstündedir (kıyaslama için Hopcan, Polat ve Adıgüzel 2014 için %22,81; Russel, Dolnicar ve Ayoub 2007 için %50; Pitt ve Tepper 2012 için %67,9). Bu soruya verilen cevaplar arasında diğer öne çıkanlar ise farklı bir alana yönelme (%68,8), bilgi miktarının artması (%71,4) ve statü farkı kazanılmasıdır (%52). Bu cevaplar katılımcıların kendilerini geliştirme ve kanıtlama istekleri ile örtüşmektedir.

Katılımcılara son olarak Çift Anadal Programlarını ilk nereden ya da kimden duydukları sorulmuştur. Burada çevrenin önemi özellikle çift anadal yapmakta olan katılımcılarda ortaya çıkmaktadır. Buna karşın yapmak istemeyen katılımcılar ise ya Çift Anadal Programlarından üniversitede haberdar olmuş ya da hiç haberdar olmamışlardır. Bütün katılımcılar için en önemli kaynak olarak ise arkadaşlar (toplam %28,6) ve üniversite (toplam %31,8) olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca çift anadal hakkında reklam veya broşür katılımcılara göre bulunmamakta (toplam %0,2) ve internetten de yeterli bilgi alınmamaktadır (toplam %8,3). Bu eksiklik Hopcan, Polat ve Adıgüzel'in (2014: 296) çalışmalarında da ortaya konulmuş ve giderilmesi gerektiği önerilmiştir. Bu eksikliğini gidermek için Çift Anadal Programları hakkında daha çok reklam yapılabilir ve her üniversite Çift Anadal Programına yönelik üniversite kapsamında bir internet sayfası açabilir.

Kaynakça

- Anadolu Üniversitesi Yönergesi** (2019): Anadolu Üniversitesi Önlisans ve Lisans Programlarına Yatay Geçiş, Programlar Arası Yatay Geçiş, Dikey Geçiş, Çift Anadal ve Yandal Programları ile Değişim Programlarında Öğrencilik, Özel Öğrencilik, Eşzamanlı Öğrenimde Öğrencilik, Ders Transferi ve Dersten Çekilme Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge. Yönerge Numarası: SEN.2019/ 7-1. <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/yonetmelikler-ve-esaslar-yonergeler/esaslar-yonergeler/anadolu-universitesi-onlisans-ve-lisans-programlarına-yatay-gecis-programlar-arasi-yatay-gecis-dikey> (Son Erişim Tarihi: 14.06.2020).
- Atasoy, Ömer Adil/ Girginer, Nuray** (2006): Endüstri mühendisliği ve işletme bölümleri öğrencileri arasında program tamamlama ve yakınlaştırma uygulamaları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü Çift Anadal ve Yandal Programı uygulama örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1 (1). 13-25.
- Bayerisches Hochschulgesetz** (2006, 23. Mai): *BayHSchG*. Bayern. <https://www.gesetze-bayern.de/Content/Document/BayHSchG?AspxAutoDetectCookieSupport=1> (Son Erişim Tarihi: 4.06.2020).
- Bremisches Hochschulgesetz** (2007, 9. Mai): *Brem.GBl*. Bremen. https://www.transparenz.bremen.de/sixcms/detail.php?gsid=bremen2014_tp.c.74488.de&template=20_gp_ifg_meta_detail_d (Son Erişim Tarihi: 14.06.2020).
- Büyüköztürk, Şener** (2005): Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (2). 133-148.
- Büyüköztürk, Şener/ Kılıç Çakmak, Ebru/ Akgün, Özcan Erkan/ Karadeniz, Şirin/ Demirel, Funda** (2016): *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, John W.** (2012): *Educational research* (8. Baskı). Boston: Pearson.

- Çakır, Gülcan** (2012): Herausforderung oder doch die bitterste Enttäuschung? Was bietet ein Studium im Studiengang Deutsch als Fremdsprache mit Lehramtsbezug in der Türkei?. *Tribüne: Zeitschrift für Sprache und Schreibung*, 4 (2012). 7-10.
- Del Rossi, F. Alison / Hersch, Joni** (2008): Double your major, double your return?. *Economisc of Education Review*, 27. 375-386.
- Demiryay, Nihan/ Balcı, Umut** (2014): Öğretmenler için alan bilgisi (ÖABT) Almanca sınavına yönelik Almanca öğretmenliği lisans eğitiminin yeterlilik sorunu. *Diyalog*, 2014/2. 70-82.
- Doppelstudium-Sinnvoll oder nicht?** (t.b.): <https://studybees.de/magazin/doppelstudium-sinnvoll-oder-nicht/> (Son Erişim Tarihi: 14.06.2020).
- Erim, Emel** (2018): Almanca öğretmenlerine yeni iş olanakları yaratılmasına yönelik eğitime dayalı çözüm önerileri. *Diyalog*, 2018/2. 183-191.
- Fraenkel, Jack R./ Wallen, Norman E./ Hyun, Helen H.** (2011): *How to design and evaluate research in education* (8. Aufl.). New York: McGraw-Hill.
- Gay, Lorraine R./ Mills, Geoffrey E./ Airasian, Peter W.** (2012): *Educational research: competencies for analysis and applications* (10. Aufl.). Boston: Pearson.
- Gravetter, Frederick J./ Forzano, Lori-Ann B.** (2012): *Research methods for the behavioral sciences* (4. Baskı), Belmont, USA: Wadsworth Cengage Learning.
- Hatipoğlu, Sevinç** (2015): Darstellung der fremdsprachlichen Kompetenzen der angehenden türkischen Deutschlehrer: Beispiel Istanbul Universität. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi – Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 2015/1. 63-76.
- Hopcan, Elif Polat/ Hopcan, Sinan/ Adıgüzel, Tufan** (2011): Yükseköğretimde çift ana dal programlarının bütüncül değerlendirilmesi: örnek bir çalışma. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011)*, 2. 1582-1588.
- Hopcan, Sinan/ Polat, Elif/ Adıgüzel, Tufan** (2014): Çift anadal programında okuyan öğrencilerin görüşleri: bir değerlendirme çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (22). 287-299.
- Kezar, Adrianna/ Elrod, Susan** (2012): Facilitating interdisciplinary learning: lessons from project kaleidoscope. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 44:1. 16-25.
- Koçak, Muhammet** (2012): Genusfehler der Rückkehrerstudenten an den türkischen DaF-Abteilungen. *Tribüne: Zeitschrift für Sprache und Schreibung*, 4 (2012). 23-26.
- Marmara Üniversitesi Yönergesi** (2017): Marmara Üniversitesi Önlisans ve Lisans Düzeyinde Programlar Arasındaki Çift Anadal Programı ve Yandal Programı Yönergesi. Yönerge Tarihi: 05.12.2017. Senato Numarası: 360-5. <https://oidb.marmara.edu.tr/ogrenci/basvuru/cift-ana-dal-yan-dal> (Son Erişim Tarihi: 14.06.2020).
- Moulton, Bruce** (2010): Double degrees: Concerns regarding overall standards and graduate attributes such as probabilistic reasoning. *Technological Developments in Education and Automation*. Iskander, M./ Kapila, V./ Karim, M. (Hrsg.), Hollanda: Springer. 327-331.
- Özyer, Nuran** (2013): Germanistik in der Türkei: Vom Aussterben bedroht? *Diyalog*, 2013. 11-6.
- Pitt, Richard N./ Tepper, Steven A.** (2012): *Double majors influences, identities, & impacts*. https://www.researchgate.net/publication/279985369_Double_Majors_Influences_Identities_and_Impacts (Son Erişim Tarihi: 14.06.2020).
- Russell, A. Wendy/ Dolnicar, Sara/ Ayoub, M.** (2007): Double degrees: Double the trouble or twice the return?, *Higher Education: The International Journal Of Higher Education And Educational Planning*, 55 (5). 575-591.
- Schild, Patricia M./ Tajalli, Hassan** (2006): Intermediate theory: The missing link in succesful student scholarship. *Journal of Public Affairs Education*. 12 (3). 313-334.

- Tapan, Nilüfer** (1998): Zum Stand des Faches Deutsch in der Türkei. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 0 (10). 115-128.
- Temizyürek, Kamil / Derelioğlu, Yasemin** (2004): Üniversite öğrencilerinin çift anadal-yandal programlarına ilişkin tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2. 1-9.
- Thüringer Hochschulgesetz** (10. Mai. 2018): *ThürHG.* Thüringen. <http://landesrecht.thueringen.de/jportal/?quelle=jlink&query=HSchulG+TH&psml=bsthueprod.psml&max=true> (Son Erişim Tarihi: 14.06.2020).
- Üstündağ, Mutlu Tahsin/ Yalçın, Haydar/ Birbudak, Togay Seçkin/ Güneş, Erhan/ Safran, Mustafa** (2016): Öğretmen adaylarının 2014 KPSS puanlarının fakülte ve öğretmenlik alanlarına göre karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17 (3). 599-619.
- Yılmaz, Didem/ Sakarya Maden, Sevinç** (2016): Dil öğrenim sürecinde Almanca öğretmen adaylarının kaygı tutumlarına ilişkin bir araştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, Cilt 6, Sayı 2. 201-211.
- Yücel, Mukadder Seyhan** (2005): Entwicklungen des mehrsprachlichen Kontexts im universitären Deutschunterricht in der Türkei. *ZIF*, 10 (2). <http://tujournals.ulb.tu-darmstadt.de/index.php/zif/article/view/432> (Son Erişim Tarihi: 14.06.2020).
- YÖK-Atlas Almanca** (2018): *Almanca öğretmenliği*. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10004> (Son Erişim Tarihi: 14.06.2020).
- YÖK-Yönetmelik** (2010): Yükseköğretim Kurumlarında Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Programlar Arasında Geçiş, Çift Anadal, Yan Dal ile Kurumlar Arası Kredi Transferi Yapılması Esaslarına İlişkin Yönetmelik. Resmî Gazete Tarihi: 24.04.2010 Resmî Gazete Sayısı: 27561. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=13948&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Son Erişim Tarihi: 23.08.2020).